

Роль професійної орієнтації у формуванні життєвих планів здобувачів освіти спеціальної школи.

Сучасна ситуація в Україні, ті проблеми, які відчувають випускники спеціальних навчальних закладів у професійному самовизначенні змушують по-новому поглянути на організацію профорієнтаційної роботи в школі. Молодій людині, а особливо людині з вадами зору, яка вступає в самостійне життя, дуже важливо і складно свідомо самовизначитися і зробити найважливіший вибір свого життя. Професійна спрямованість випускників з порушеннями зору не є досконалою, а в деяких життєвих плани у цій сфері взагалі відсутні. Це пояснюється тим, що внаслідок фізичних та інтелектуальних вад у деякого з них розвинута зневіра в свої можливості, установка на інвалідність, вони хворобливо реагують на невдачі, контакт з оточенням і повнота сприймання життя обмежені. Нерідко вони переоцінюють свої сили й зорові можливості й обирають професію, що надалі може погіршити стан їхнього зору. Тому дуже важливо вчасно й правильно визначити сферу їхньої майбутньої діяльності. Різні види трудової діяльності висувають різні вимоги до зору, тому питання про професійну орієнтацію учасників освітнього процесу повинно зважуватися насамперед на основі обліку зорових можливостей і специфіки обраної професії.

Істотна відмінність сучасного розуміння профорієнтаційної роботи полягає в її націленості не так на вибір конкретної професії кожним здобувачем освіти, як на формування у них тих *універсальних компетентностей*, що дозволятимуть здійснювати їм свідомий, самостійний професійний вибір, бути відповідальними за свій вибір, бути професійно мобільними в нелегких умовах сучасного соціуму.

Практика доводить, що наміри продовження навчання наших випускників щороку збільшується. Як показує досвід, більшість з них (55%) за останні 15 років вступили до професійно-технічних (в основному робітничі професії, відповідно зоровим можливостям) та вищих навчальних закладів другого рівня акредитації або до структурних підрозділів вищих навчальних закладів третього або четвертого рівня акредитації м. Львова, м. Кам'янець-Подільська та Закарпаття.

Частина випускників освітнього процесу (27%) здобувають подальшу середню освіту у спеціальних загальноосвітніх школах-інтернатах I – III ст. м. Львова та с. Підгірці Львівської області, а також в Мукачівській міжобласній спеціальній вечірній школі, 18% - у загальноосвітніх школах Закарпаття. Після закінчення навчальних закладів працевлаштовувалися або вступали до ВНЗ.

Щодо випускників допоміжних класів, то більшість з них або працевлаштовуються на підсобні роботи, або не працюють в силу обставин їхніх психофізичних і розумових здібностей, і тільки деякий відсоток продовжував навчання в профучилищах (кухар-кондитер, штукатур, паркетник). Але протягом останніх років тенденція подальше навчання даної категорії учнів відсутня, що пов'язано з сучасним реформуванням професійної освіти та зменшенням місць

державного заказу.

Серед професій, за якими планують працювати випускники з вадами зору, в абсолютній більшості названі ті, що потребують подальшого навчання і є престижними для них. Це такі професії: учитель, масажист, музикант, соціолог, психолог, юрист, програміст (в поодиноких випадках професії в галузі гуманітарних наук: мовознавство, історія, менеджмент, продавець). Як свідчать статистичні дані про працевлаштування осіб з інвалідністю по зору та наукова література, майже всі ці професії доступні для цієї категорії осіб. Оцінка планів за критерієм реальності та адекватності, тобто їх відповідності можливостям конкретного здобувача освіти і перспективам його працевлаштування, показала, що 29% таких планів нереальні (неадекватно завищені). Водночас 35% професійних планів випускників характеризуються як неадекватно занижені.

Наша школа пишається тим, що і серед наших випускників є вчителі, музиканти, психологи (деякі працюють в нашій школі), юристи, приватні підприємці, менеджери, які досягли певних професійних висот у житті.

На даний період в Україні працює 8 професійних навчальних закладів для осіб з вадами зору:

- ▼ медичне училище для масажистів (м. Генічеськ);
- ▼ медична школа при Дарницькому медичному об'єднанні (м. Київ);
- ▼ Державний реабілітаційний центр (м. Вишгород, Київської області), спеціальність-програміст;
- ▼ Дніпровське професійне училище для осіб з інвалідністю за спеціальностями: кравець, садівник, озеленювач;
- ▼ юридичний коледж (м. Чернігів) за спеціальностями: право та організація соціального забезпечення, фінанси і кредит (бюджетний облік системи соціального захисту населення);
- ▼ планово-економічний технікум-інтернат (м. Кам'янець-Подільський, Хмельницької області) за спеціальностями: економіка підприємств, бухгалтерський облік і аудит;
- ▼ обліково-економічний технікум-інтернат (м. Харків) за спеціальностями: бухгалтерський облік і аудит, протезне виробництво та ін.

В майбутньому планується збільшити кількість спеціальних навчальних закладів (коледжів, відділень ВУЗів) та центрів професійної підготовки та перенавчання підлітків.

Результати проведеної роботи доводять, що сліпота і слабозорість не перешкода для успішної інтеграції учасників освітнього процесу у сучасний соціум. Вони мають великі потенційні можливості розвитку. Тому, основна мета навчального закладу - становлення потенційної професійної визначеності кожного учасника освітнього процесу, який стає здатним і готовим думати, адаптуватися, включатися в діяльність, шукати та отримувати інформацію, співпрацювати і радіти життю, дати можливість у майбутньому підготувати їх до сурових реалій життя.